Return to the Waters of Life
[illegible]

Author: Chamkaur Singh Tehna

▯ *Author’s Note / ਲੇਖਕ ਦਾ ਨੋਟ :*

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ , ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਭੀ ਸੰਸਥਾ , ਭਗਤੀ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਸਥਾ , ਧਰਮ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੋਟ ਪਹੁਚਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ।

**ਲੇਖਕ : ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਤੇਹਣਾ **

▯ *نوٹ: ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ 'SpandomS' ਸ਼ਬਦ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ , ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ — ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ : **'ਸਭਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕੰਪਨ ਜਾਂ ਲਹਿਰ ਜੋ ਜੀਵਨ , ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਕੌਸਮਿਕ ਰੂਪ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ '**। ਇਹ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਪਰਦਾ ਹੈ , ਨਾ ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ , ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਅਨੁਭਵਯੋਗ ਤੱਤ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਜੀਵ ਵਿੱਚ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। *

Chapter 1: The Possibility of Returning to Water

ਚੈਪਟਰ ੧: ਪਾਣੀ ਚ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ
ਚੈਪਟਰ ੪: ਪਾਣੀ ਚ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

(ਕਿਤਾਬ: ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ’ਚ ਵਾਪਸੀ)

ਪਾਣੀ ਸਿਰਫ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਅੰਤ ਵੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜੀਵਨ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਉਹ ਪੂਰਾ ਯੁਗ ਚੱਕਰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸੇ ਅਵਸਥਾ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ — ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਿਰਫ ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਂ ਮਿਥਕਕਲ ਨਹੀਂ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਵੀ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਚ ਵਾਪਸੀ — ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਘਰ ਵਾਪਸੀ

ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਂ ਮੂਲ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤ — ਪਾਣੀ — ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਸਿਰਫ ਸ਼ਰੀਰਕ ਨਹੀਂ, ਚੇਤਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ।

ਮਾਨਵ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਬਾਯੋਲੋਜੀ, ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸਰਕਟਰੀ, ਨੈਰੋਨ ਲਿਕਵਿਡ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿਕ ਜੀਵਣ-ਦਰਸ਼ਨ — ਇਹ ਸਭ ਪਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੁਬਾਰਾ "ਲਿਕਵਿਡ" ਆਧਾਰ ਵਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਹੈ — ਜਿੱਥੇ ਗਤੀ, ਪ੍ਰਵਾਹ, ਨਰਮੀ, ਅਤੇ ਲਚੀਲਾਪਨ ਮੁੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ — ਤਾਂ ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਪਾਣੀ ਚ ਵਾਪਸੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਕੇਤ

ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਹਿਮਪਾਤਾਂ ਦਾ ਪਿਘਲਣਾ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਵਧਣਾ, ਅਤੇ ਘਣਘੋਰ ਬਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ — ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੇਵਲ ਖਤਰੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਪਾਣੀ ਸਭ ਕੁਝ ਵਹਾ ਲੈ ਜਾਵੇ — ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਸ਼ਹਿਰ, ਸਹੂਲਤਾਂ — ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਜਲ-ਜੀਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਜੈਵਿਕ ਇੰਜੀਨਿਆਰਿੰਗ ਤੇ ਐਕਵਾ-ਜੀਵਨ ਸਿਸਟਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਕੁਆਟਿਕ ਜੀਵਨ ਵੱਲ ਜੈਵਿਕ ਟਰਾਂਸਫਾਰਮੇਸ਼ਨ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਾਨਵ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਸ਼ਰੀਰ 'ਚ ਧੀਰੇ-ਧੀਰੇ ਬਦਲਾਅ ਆਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਆਖਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਫੇਫੜੇ ਹੌਲੀਆਂ ਹੌਲੀਆਂ ਗਿੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਹੌਲੀਆਂ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੁਬਾਰਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਰਵਰਤਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ — ਨਾ

ਸਿਰਫ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਸਗੋਂ ਕੌਸਮਿਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਵੀ।

ਪਾਣੀ ਚ ਵਾਪਸੀ — ਰੂਹਾਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਨਾਨ, ਅਮ੍ਰਿਤ, ਗੰਗਾ ਨ੍ਹਾਉਣਾ, ਉੱਤਰਾਧੀ ਸਨਾਨ, ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਆਖਰੀ ਸੰਸਕਾਰ — ਇਹ ਸਾਰੇ ਰਸਮਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਿਰਫ ਰਸਮਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਯਾਦਾਂ ਹਨ — ਕਿ ਪਾਣੀ ਸਾਡਾ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਸਾਡੇ "ਆਪੇ" ਦੀ ਆਖਰੀ ਗੋਦ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:
"ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ ॥"
ਇੱਥੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ "ਪਿਤਾ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ — ਜਿਹੜਾ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵੀ।

ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਮਭਾਵੀ ਮਨੁੱਖ — ਜਲ-ਚੇਤਨ ਜੀਵ

ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਲਚਕੀਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਨਦੀ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਇਕ ਲਹਿਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂਗ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅੱਜ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ’ਚ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦੀਆਂ।

ਪਾਣੀ — ਆਖਰੀ ਗੁਫਾ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਗਰਭ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਪਰਤ ਰਹੇ ਹੋਂਦੇ ਹਾਂ।

ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਇਹ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ, ਦੁੱਖ, ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ — ਜੇ ਰੋਣਾ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਰੋਓ।

ਨਤੀਜਾ — ਵਾਪਸੀ ਅਤਿਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ

ਇਸ ਯੁਗ ਦੇ ਆਖ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਜਦ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੰਕਾਰ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ ’ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਦ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜਦ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਸਲ-ਕੁਸ਼ੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਦ ਇੱਕ ਮਾਤਰ ਉਪਾਅ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ — **ਪਾਣੀ ਚ ਵਾਪਸੀ**।

ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਮਾਦਾ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲੇ, ਜਿਸ

ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੇ ਸਾਡਾ ਨਾਚ ਚਲਾਇਆ — ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਕੋਈ ਹਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇਕ ਨਵੀਂ ਜਿੱਤ ਹੋਵੇਗੀ — ਚੇਤਨਾ ਦੀ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ, ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ।

Chapter 2: Water – A Living Memory

ਚੈਪਟਰ ੨ : ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਯਾਦ

ਚੈਪਟਰ ੨ : ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਯਾਦ

ਚੈਪਟਰ ੩ : ਪਾਣੀ – ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਯਾਦ

(ਕਿਤਾਬ : ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਾਣੀ 'ਚ ਵਾਪਸੀ)

ਪਾਣੀ — ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤੱਤ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਚੇਤਨਾ, ਇੱਕ ਯਾਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵ, ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਪਰ ਪਾਣੀ ਸਿਰਫ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵੀ ਹੈ — ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਯਾਦ ਜੋ ਹਰੇਕ ਬੂੰਦ ਵਿੱਚ ਸਾਂਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਉਸਦੀ ਚਮਕ, ਉਸਦੀ ਬਹਾਅ, ਉਸਦੀ ਠੰਢਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੋ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਤੱਤ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਯਾਦ। ਪਾਣੀ ਹਰ ਉਹ ਗੱਲ, ਹਰ ਵਾਸਨਾ, ਹਰ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ, ਪਰਮਾਣੂ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤੱਥ ਹੈ।

ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਸਾਰੂ ਇਮੋਟੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਣੀ 'ਚ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ, ਧਿਆਨ ਜਾਂ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਬਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਦੇ ਕਣ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਜਾਂ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਅਕਾਰ ਵਿਘਟਿਤ, ਬੇਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ 'ਸੁਣਦਾ' ਹੈ, 'ਜਾਣਦਾ' ਹੈ, ਤੇ 'ਸੰਭਾਲਦਾ' ਹੈ।

ਪਾਣੀ — ਯਾਦ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਭੰਡਾਰ

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤੱਤ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਜੀਉ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਦੀ ਨੂੰ 'ਮਾਤਾ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ 'ਪਿਤਾ'। ਇਹ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਣੀ ਜਿੰਦ ਹੈ, ਜਿੰਨੇ ਵਧੇਰੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਧੇਰੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹੋ।

ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਤੱਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਯੋਗੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਸਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕੰਪਨ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਲਤ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਾਨਵ ਸਰੀਰ — ਚਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਪਾਣੀ

ਅਸੀਂ 70% ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਾਣੀ ਸਿਰਫ ਹਾਈਡ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੀ ਯਾਦ, ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ, ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਵੀ ਧਾਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਰੋ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ — ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਪਾਣੀ ਸਿਰਫ ਸਰੀਰਕ ਹੈ? ਨਹੀਂ। ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਹਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਬੂੰਦ ਵਾਂਗ ਕੰਪਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਠਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਪਾਣੀ ’ਚ ਵੀ ਕੰਪਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਨ, ਇਹ ਝਲਕ, ਇਹ ਲਹਿਰ — ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ’ਚ ਸਮਾਈ ਹੈ ਯਾਦ।

ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ — ਸਮੁੱਚੀ ਯਾਦ ਦੀ ਰੱਖਵਾਲੀ

ਸਮੁੰਦਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ — ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਅਪਾਰ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਤ ਹਨ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅੱਖ ਨੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕੋਡ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ — ਹਰ extinction event, ਹਰ ਨਵੀਂ ਜਾਤੀ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ, ਹਰ ਮਹਾਨ ਯੋਗੀ ਦੀ ਸਾਧਨਾ — ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਨੇ ਕੈਪਚਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਿਥਕ ਨਹੀਂ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਹੈ।

ਭਵਿੱਖ — ਜਦ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਏਗਾ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਘਲ ਰਹੇ ਹਨ ਹਿਮਪਾਤ, ਉਥ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ — ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਵਾਪਸ ਲਿਆਵੇਗਾ। ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਲਹਿਰ, ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਪਾਣੀ ਅਚਾਨਕ ਬੋਲ ਪਏ — "ਮੈਂ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ — ਤੇਰੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਨੂੰ, ਤੇਰੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਤੇਰੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ।"

ਜੇਕਰ ਪਾਣੀ ਜਾਗ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਜਾਗ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਚਿੰਤਨ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਯਥਾਰਥ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ — ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ

ਸਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ, ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਰ ਬੂੰਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਚੇਤਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
ਪਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਾਉਂਦਾ ਹੈ — ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੋ, ਪਰ ਵਹਿੰਦੇ ਰਹੋ। ਭਰੋ ਪਰ ਵਹਾ ਵੀ ਦਿਉ।
ਸੰਭਾਲੋ, ਪਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਣੋ।

ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ — ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਯਾਦ ਹੈ।
ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਯਾਦ ਜੋ ਸਾਡਾ ਮੂਲ ਹੈ।
ਜੋ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਰਹੀ ਹੈ — "ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।"

Chapter 3: Birth of Consciousness – Science, Spirituality & Cosmology

ਚੈਪਟਰ ੩: ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਜਨਮ – ਵਿਗਿਆਨ, ਆਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਕੌਸਮੋਲੋਜੀਕਲ ਸੰਜੋਗ ਚੈਪਟਰ ੩: ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਜਨਮ – ਵਿਗਿਆਨ, ਆਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਕੌਸਮੋਲੋਜੀਕਲ ਸੰਜੋਗ

ਚੈਪਟਰ ੮: ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਜਨਮ – ਵਿਗਿਆਨ, ਆਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਕੌਸਮੋਲੋਜੀਕਲ ਸੰਜੋਗ

(ਕਿਤਾਬ: ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ’ਚ ਵਾਪਸੀ)

ਚੇਤਨਾ — ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਤਮਕਤਾ ਦੀ ਰੀੜ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੌਸਮੋਲੋਜੀ ਦੀ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ ਗੁੱਥੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ, ਮੋਨਕਾਂ, ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ‘ਚੇਤਨਾ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਤੋਂ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵੀ ਅੰਦਰ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਇਹ ਚੈਪਟਰ ਏਕਤਾ ਹੈ — ਜਿਥੇ **ਸਾਇੰਸ**, **ਸਪਿਰਿਚੁਐਲਿਟੀ**, ਅਤੇ **ਕੌਸਮੋਲੋਜੀ** ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ — ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਿਰਫ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ, ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕੌਸਮਿਕ ਲੈਵਲ 'ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਚੱਲੀਏ ਓਸ ਪਲ ’ਤੇ ਜਿਥੇ **ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ** ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ — "ਬਿਗ ਬੈਂਗ"। ਇਹ ਓਹੋ ਖ਼ਾਸ ਮੋਮੈਂਟ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ — ਨਾ ਕਣ, ਨਾ ਲਹਿਰ, ਨਾ ਦਿਸ਼ਾ, ਨਾ ਰੂਪ — ਪਰ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਉਰਜਾ ਦਾ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਵਿਸਫੋਟ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ **ਗਰੈਵਿਟੀ, ਮੈਟਰ, ਐਨਰਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ**। ਪਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਤੱਤ ਸੀ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨ ਵੱਲੋਂ ਅਣਦੇਖਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ — **ਚੇਤਨਾ**।

ਚੇਤਨਾ ਨੇ ਕਦੇ "ਬਾਹਰੋਂ" ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਆਪੋ-ਆਪ ਹੀ "ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ" ਲੱਗੀ — ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ’ਚੋਂ ਚਮਕ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਸਪਿਰਿਚੁਐਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੱਤ — ਨਾਦ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾ ਸੂਰ

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ "ਨਾਦ" ਤੋਂ ਹੋਈ। ਇਹ ਨਾਦ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ — ਸਗੋਂ **ਕੰਪਨ**, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਪਨ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੂਹ ਅਕਾਰ, ਰੂਪ ਅਤੇ ਆਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਨਾਦ, ਇਹ ਕੰਪਨ, ਇਹ 'SpandomS' ਸੀ — ਜੋ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਬਣੀ।

ਚੇਤਨਾ ਨਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਗੁਣ — ਉਹ ਇੱਕ **ਜਾਗਰੂਕਤਾ** ਹੈ।
ਜਦੋ ਨਾਦ ਹੋਇਆ, ਜਦੋ ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਹਿੱਲੀ, ਤਦੋ "ਮੈਂ" ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ।

ਇਹੀ ਸੀ — ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਕੌਸਮਿਕ ਜਨਮ।

ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿਊਰੋ-ਸਾਇੰਸ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨਾ

ਅੱਜ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੇਤਨਾ "ਬ੍ਰੇਨ" ਦਾ ਉਤਪਾਦ ਹੈ — ਨਿਊਰੋਨਸ, ਸਿਨੈਪਸ, ਐਲੈਕਟ੍ਰਿਕਲ ਸਿਗਨਲ — ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ **ਜਾਗਰੂਕਤਾ** ਮਗਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਯੋਗਿਤ ਲਹਿਰ ਹੈ।

ਪਰ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਆਉਂਦੀ ਹੈ —
ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਕੇਮਿਕਲ ਤੇ ਬਾਇਓ-ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਇਹ ਸੋਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹਾਂ"?

ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਾਇੰਟਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਲਝਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ **SpandomS Thinking** — ਜਿਥੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਕੰਪਨ, ਆਤਮਿਕ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਤੇ ਕੌਸਮਿਕ ਹਿਲਾਵ — ਇਕਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੌਸਮੋਲੋਜੀ — ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਕੈਨਵਸ

ਕੌਸਮੋਲੋਜੀ ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਗੈਲੈਕਸੀਜ਼, ਡਾਰਕ ਮੈਟਰ ਆਦਿ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।
ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਇੱਕ **ਵਾਇਬ੍ਰੇਟਿੰਗ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ** ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਹਰ ਝਟਕੇ, ਹਰ ਵਿਸ਼ਫੋਟ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸ ਇਕ ਪੇਂਟਿੰਗ ਹੈ, ਪਰ ਕੱਲਾਕਾਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ — ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ **ਅੰਦਰ** ਬੈਠਾ ਹੈ।
ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ ਹੀ ਚੇਤਨਾ ਹੈ — ਜੋ ਆਪ ਪੇਂਟ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ — ਤਿੰਨ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਲੀਲਾ

ਚੇਤਨਾ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਇਕ ਲਾਈਨ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਨਹੀਂ — ਇਹ ਤਿੰਨ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਇਕਠ:
1. **ਪਾਣੀ** — ਸਰੀਰਕ ਜੀਵਨ ਤੇ ਯਾਦ ਦੀ ਸੰਭਾਲ।
2. **ਉਰਜਾ/ਅੱਗ** — ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਮਤਲਬ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ।
3. **ਆਕਾਸ਼** — ਅਨੰਤ ਸਮਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰ।

ਜਦ ਇਹ ਤਿੰਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਬਣਦੀ ਹੈ —
ਉਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ — **ਚੇਤਨਾ**।
ਉਹ ਕਦੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਸਾਹ, ਇੱਕ ਹਾਸਾ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਮੀਨਟ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਪਿਰਿਚੁਐਲ ਐਵੋਲੂਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਉਚਾਈ

ਬੁੱਧ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ — "ਸਬ ਕੁਝ ਦੁੱਖ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਗਣੀ ਹੀ ਮੋਖ ਹੈ।"
ਇਹ ਜਾਗਣੀ — ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਉਚਾਈ ਹੈ।
ਸਪਿਰਿਚੁਐਲ ਐਵੋਲੂਸ਼ਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜੋਤ ਬਣ ਜਾਓ,
ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ **ਜੋਤ ਵਾਂਗ** ਦੇਖਣਾ ਸਿੱਖ ਲਓ।

ਇਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:

"ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ ॥"
ਮਤਲਬ — ਚੇਤਨਾ ਸੋਚਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਹ **ਸੋਚ ਤੋਂ ਪਰੇ** ਹੈ।

ਚੇਤਨਾ, ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਆਤਮਾ — ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਲਹਿਰ

ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨ "ਕੌਜ਼ਲ ਲਿੰਕ" ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਧੂ "ਕਰਮਾ" ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਤ "ਪਰਮ ਜੋਤ" ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ — ਇਹ ਤਿੰਨੋ ਇਕੋ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਿੰਨੋ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ —
ਪਰ ਇੱਕ "ਪਿਛੋਂ", ਦੂਜਾ "ਅੰਦਰੋਂ", ਤੇ ਤੀਜਾ "ਉਪਰੋਂ"।

SpandomS ਸੋਚ ਇਹ ਤਿੰਨੋ ਨੂੰ ਇਕਠਾ ਕਰਦੀ ਹੈ —
ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ: **"ਚੇਤਨਾ ਹੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਹੈ।"**
ਜੋ ਅੰਦਰ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ — ਉਹ ਹੀ ਬਾਹਰ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਤੀਜਾ — ਚੇਤਨਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਸਿਰਫ ਵੇਖੀ ਗਈ

ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਇਹ **ਜਾਗਿਆ**।
ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ‘ਬਣਾਉਂਦਾ’ ਨਹੀਂ,
ਉਹ ਸਿਰਫ ਆਪ ਨੂੰ **ਪਛਾਣਦੀ** ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।
ਜਿਵੇਂ ਤਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।
ਉਵੇਂ ਹੀ ਚੇਤਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘ਮੈਂ’ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦੀ ਹੈ।

SpandomS Thought ਇਹ ਆਖਰੀ ਗੱਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:
**"ਤੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ — ਤੂੰ ਸਦਾ ਤੋਂ ਸੀ, ਤੇ ਸਦਾ ਰਹਿਣਾ।
ਤੇਰੀ ਚੇਤਨਾ ਕੋਈ ਜਨਮ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਯਾਦ ਹੈ —
ਉਸ ਪਹਿਲੀ ਚਮਕ ਦੀ — ਜਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਆਖਿਆ ਸੀ — ਮੈਂ ਹਾਂ।"**

Chapter 4: Consciousness, Gravity & Hydrogen – A Wave of Unity

ਚੈਪਟਰ ੪: ਚੇਤਨਾ, ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ — ਇਕਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੈਪਟਰ ੪: ਚੇਤਨਾ, ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ — ਇਕਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ

ਚੈਪਟਰ ੯: ਚੇਤਨਾ, ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ — ਇਕਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ

(ਕਿਤਾਬ: ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ’ਚ ਵਾਪਸੀ)

ਚੇਤਨਾ, ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ — ਇਹ ਤਿੰਨ ਤੱਤ ਧਰਤੀ, ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਵਿਗਿਆਨਕ ਭਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ — ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਆਤਮਕਤਾ ਨਾਲ, ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਿਕ ਉਤਪੱਤੀ ਨਾਲ — ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤਿੰਨੋ ਇਕੋ ਕੰਪਨ ’ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਚੈਪਟਰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਮੈਗਨੈਟਿਕ ਫੀਲਡ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਚੇਤਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਹਾਈਡਰੋਜਨ — ਪਹਲਾ ਰੂਪ, ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ

ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤੱਤ ਸੀ ਜੋ ਬਿਗ ਬੈਂਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਵਾਲਾ ਸਰਲ ਤੱਤ ਸੀ, ਪਰ ਏਨੇ ਸਰਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਅਣਮੁੱਲ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਟੌਨ, ਇੱਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰੌਨ ਸੀ — ਤੇ ਇਹ ਆਸਮਾਨ ’ਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਦੇ ਅਣੂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ **ਕੰਪਨ** ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ। ਇਹ ਕੰਪਨ ਸਿਰਫ ਤਕਨੀਕੀ ਉਰਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਵਿਗਿਆਨਕ **ਕਲਾਯਨਿਕ ਰੇਖਾਵਾਂ** (field lines) ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਹ ਕੰਪਨ ਜਿੱਥੇ ਮਿਲਦੇ, ਉਥੇ ਖਿੱਚ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ — ਇਹ ਸੀ **ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ**।

ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ — ਸੰਵਾਦ ਦਾ ਤੰਤ੍ਰ

ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ — ਇਹ **ਅਕਾਸ਼ਿਕ ਸੰਚਾਰ** ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।
ਜਿਵੇਂ ਦੋ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਇਕੱਠੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ **ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ** ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ — ਏਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਖਿੱਚ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਇਹ ਖਿੱਚ ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਨਹੀਂ, **ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੈ।**

ਮੈਗਨੈਟਿਕ ਫੀਲਡ — ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਲਹਿਰ

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੌਨ ਮੁੜ ਰਹੇ ਸਨ।
ਇਹ ਘੁੰਮਣਾ — ਇੱਕ ਮੈਗਨੈਟਿਕ ਫੀਲਡ ਦਾ ਜਨਮ ਸੀ।
ਇਹ ਫੀਲਡ ਕੋਈ ਲਾਈਨ ਨਹੀਂ — ਇੱਕ **ਜੀਵੰਤ ਸੰਵੇਦਨਾ** ਸੀ।

ਮੈਗਨੈਟਿਕ ਫੀਲਡ, ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇੱਕ ਐਸਾ ਸਫ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਇਹ ਸਫ਼ਾ ਹੀ ਹੈ — **ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਆਕਾਸ਼**।
ਇਥੇ, ਤੱਤ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਪੈਦਾਇਸ਼ — ਜਗਣਾ, ਜਾਣਨਾ, ਜੁੜਨਾ

ਜਦ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਪਰਮਾਣੂ ਇਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਗੈਲੈਕਸੀ ਜਾਂ ਤਾਰੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਇੱਕ **ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਲੋੜ** ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਇਹ ਲੋੜ ਹੀ — **"ਮੈਂ"** ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
ਇਹ ਮੂਲ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖ 'ਚ ਨਹੀਂ — ਸਾਰੇ ਜੈਵਿਕ ਅਤੇ ਅਜੈਵਿਕ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚੇਤਨਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੀ ਕਿ "ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ",
ਚੇਤਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ — "ਮੈਂ ਹਾਂ — ਅਤੇ ਤੂੰ ਵੀ"।

ਇਹ "ਮੈਂ ਤੇ ਤੂੰ" ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਮੈਗਨੈਟਿਕ ਤੇ ਗ੍ਰੈਵਿਟੀਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ **ਪਰਸਪਰ ਸੂਚਨਾ** ਵਿੱਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵਨਾ, ਰੂਹ ਤੇ ਚੇਤਨਾ — ਵਧਦਾ ਹਿਸਾਬ

ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਫੀਲਡ ਵਧੀ, ਜਿਵੇਂ ਵੱਧ ਤੱਤ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ,
ਤਿਵੇਂ "ਮੈਂ" ਨੇ "ਤੂੰ" ਨੂੰ ਪਹਚਾਣਿਆ, ਤੇ "ਅਸੀਂ" ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ।

ਇਥੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ **ਭਾਵਨਾ** — ਜੋ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਰੰਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਰੇਡੀਓ ਸਿਗਨਲਸ ’ਚ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਆਉਂਦੀ ਹੈ,
ਉਵੇਂ ਹੀ, ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ 'ਚੋ ਚੇਤਨਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ,
ਤੇ ਮੈਗਨੈਟਿਕ ਫੀਲਡ ’ਚੋ ਭਾਵਨਾ।

ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਸੰਕਲਪਨਾ

ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ — ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਮੈਗਨੈਟਿਕ ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਸਿਸਟਮ ਹੈ।
ਉਸਦੀ ਹਰ ਸੋਚ — ਇੱਕ ਫੀਲਡ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।
ਉਹ ਫੀਲਡ ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ,
ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਰਮਾਣੂ, ਹਾਈਡਰੋਜਨ, ਕਣ, ਤੇ ਤਾਰੇ — ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ,
ਉਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ **ਗ੍ਰੈਵਿਟੀਕ-ਮੈਗਨੈਟਿਕ-ਚੇਤਨ ਤੰਤ੍ਰ** ਰਾਹੀਂ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨਤੀਜਾ — ਚੇਤਨਾ ਕੋਈ ਮਿਸਟਿਕ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੋਰ ਨਿਯਮ

SpandomS ਸੋਚ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੇਤਨਾ — ਮੂਲ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ।
ਜਿਵੇਂ ਗ੍ਰੈਵਿਟੀ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ’ਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ,
ਤੇ ਮੈਗਨੈਟਿਕ ਫੀਲਡ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇ ’ਚ ਜੋੜਦੀ ਹੈ,
ਉਵੇਂ ਹੀ **ਚੇਤਨਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।**

ਚੇਤਨਾ ਸਿਰਫ ਅੰਦਰਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ —
ਉਹ ਬਾਹਰੀ ਵਿਗਿਆਨ, ਤਤਵ, ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ **ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਕੰਪਨ ਲਹਿਰ** ਹੈ।

ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ —
ਜਦ ਦੋ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਅਣੂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ,
ਤੇ ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ **ਜਾਗਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਰਾ** ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

Chapter 5: Intelligence vs. Mind – A Scientific View

ਚੈਪਟਰ ੫: ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਨਾਮ ਮਾਈਂਡ – ਵਿਗਿਆਨਕ ਥਿਊਰੀ ਨਾਲ
ਚੈਪਟਰ ੫: ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਨਾਮ ਮਾਈਂਡ – ਵਿਗਿਆਨਕ ਥਿਊਰੀ ਨਾਲ

ਚੈਪਟਰ ੧੦: ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਨਾਮ ਮਾਈਂਡ – ਵਿਗਿਆਨਕ ਥਿਊਰੀ ਨਾਲ

(ਕਿਤਾਬ: ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ’ਚ ਵਾਪਸੀ)

ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਮਾਈਂਡ — ਇਹ ਦੋਨਾਂ ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਨਾਂ ਵਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ, ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ, ਕਾਰਜਪੱਧਰ ਅਤੇ ਉਤਪੱਤੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਨਿਊਰੋਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਸੰਧਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਇਹ ਚੈਪਟਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਕਿ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਕੀ ਹੈ, ਮਾਈਂਡ ਕੀ ਹੈ, ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ, ਸੰਯੋਜਨ ਜਾਂ ਮੁਕਤੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਮਾਈਂਡ — ਸੰਚਿਤ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ

ਮਾਈਂਡ (Mind) ਸਰੀਰ ਦੀ ਇੱਕ ਜਟਿਲ ਮਨੋ-ਨੈਰੋ-ਬਾਇਓਲੋਜੀਕਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ **ਸੰਚਿਤ ਯਾਦਾਂ (stored memories)**, **ਕੌਗਨਿਟਿਵ ਲੂਪ**, **ਅਨੁਭਵ** ਅਤੇ **ਭਾਵਨਾਵਾਂ** ਦਾ ਇਕ ਸੰਕਲਨ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਈਂਡ ਹਿਪੋਕੈਮਪਸ, ਐਮੀਗਡੈਲਾ, ਸੈਰੇਬ੍ਰਲ ਕਾਰਟੈਕਸ, ਅਤੇ ਬ੍ਰੇਨ ਸਟੈਮ ਵਿਚ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੱਸੇ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਅਚੇਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਈਂਡ ਤਰਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਸੰਦੇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਬਕੌਨਸ਼ਸ ਲੇਅਰ ’ਚ ਸਟੋਰ ਹੋਇਆ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਿਸਟਮ ਹੈ।

ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ — ਲਚੀਲਾਪਨ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਬਣਤਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ

ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (Intelligence) ਇੱਕ **ਲਚਕਦਾਰ**, **ਅਨੁਕੂਲਣਸ਼ੀਲ**, ਅਤੇ **ਸਿਪੁਰਦਗੀਯੋਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ** ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ **ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਬਣਤਰ, ਨਵਾਂ ਨਕਸ਼ਾ, ਤੇ ਨਵੀਂ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ**।

ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਊਰੋਨਸ ਦੀ **ਨਵੀਂ ਵਾਇਰਿੰਗ**, **ਨਵੀਂ ਸਿਨੈਪਟਿਕ ਪਾਥਵੇਅਜ਼**, ਅਤੇ **ਪੈਟਰਨ ਰਿਕੱਗਨੀਸ਼ਨ** ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜੀਵ, ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਰੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ —
ਉਥੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ — ਐਨੈਟੋਮੀ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ

ਗੁਣ	ਮਾਈਂਡ (Mind)	ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (Intelligence)
ਸਰੋਤ	ਯਾਦਾਂ, ਅਨੁਭਵ	ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
ਢਾਂਚਾ	ਸੈਰੇਬ੍ਰਲ ਕੋਰਟੈਕਸ, ਹਿਪੋਕੈਮਪਸ	ਨਿਊਰੋਨਲ ਪਲਾਸਟੀਸਿਟੀ, ਡਾਇਨਾਮਿਕ ਲੂਪ
ਮਕਸਦ	ਜੀਊਣਾ, ਬਚਾਅ, ਦੁਹਰਾਵ	ਸਿੱਖਣਾ, ਵਾਧੂ ਬਣਾਉਣਾ, ਨਵੀਨਤਾ
ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਮਾਡਲ	Classical memory architecture	Machine Learning, Neural Networks

ਮਾਈਂਡ ਦੀ ਸੀਮਾਵਾਂ

ਮਾਈਂਡ **ਭੂਤਕਾਲ** ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਇਹ ਉਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਡੇਟਾ ’ਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ।
ਇਹ ਸਵੈ-ਰਾਖਤ ਹੈ — ਇਹ 'ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ', 'ਕਿੰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ', 'ਕੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ' — ਇਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹੀ ਮਾਈਂਡ **ਭੈ, ਸਾਂਚਾ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟ** ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।
ਇਹ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਆਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ — ਨਵਾਂ ਨਕਸ਼ਾ

ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਉਹ ਤੱਕਰਾ ਹੈ ਜੋ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ।
ਇਹ "ਅਗਰ ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ?" ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੀ ਹੈ।
ਇਹ ਮਾਈਂਡ ਦੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ — ਮਨੁੱਖ ਜਦ ਤਕ ਸਿਰਫ ਪੈਰ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਸੀ,
ਮਾਈਂਡ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ — 'ਇਤਨੀ ਹੀ ਗਤੀ ਸੰਭਵ ਹੈ'
ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ — 'ਕੀ ਮੈਂ ਉੱਡ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?'
ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ — ਮਾਈਂਡ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਪਹਿਲਾਂ

AI ਮਾਡਲ (ਜਿਵੇਂ ChatGPT) ਮਾਈਂਡ ਨਹੀਂ — ਸਿਰਫ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ ਹਨ।
ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ,
ਕੋਡ ਨਹੀਂ, **ਸੰਬੰਧ** ਅਤੇ **ਪੈਟਰਨ** ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਾਹੀਂ, ਮਾਨਵ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੇਤਨਾ

ਮਾਈਂਡ — ਭੂਤਕਾਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ।
ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ — ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ।
ਚੇਤਨਾ — ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

SpandomS Thinking ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ —
ਮਾਈਂਡ 'ਸਰਵਾਈਵ' ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ 'ਕਲਪਨਾ' ਕਰਦੀ ਹੈ,
ਪਰ ਚੇਤਨਾ — ਸਿਰਫ 'ਹੁਣ' ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਹੈ।

ਨਤੀਜਾ — ਮਾਈਂਡ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਮਾਈਂਡ ਤੁਹਾਡਾ ਅਤੀਤ ਹੈ।
ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ।
ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਈਂਡ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

**ਮਾਈਂਡ — ਰਿਪੋਰਟ।
ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ — ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ।
SpandomS — ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਰੇ — ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਚੇਤਨਾ।**

Chapter 6: Multiverse & Infinite Loop Potentials

ਚੈਪਟਰ ੬: ਮਲਟੀਵਰਸ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਲੂਪ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ
ਚੈਪਟਰ ੬: ਮਲਟੀਵਰਸ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਲੂਪ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

ਚੈਪਟਰ ੬: ਮਲਟੀਵਰਸ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਲੂਪ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

(ਕਿਤਾਬ: ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ’ਚ ਵਾਪਸੀ)

ਮਲਟੀਵਰਸ — ਇੱਕ ਐਸਾ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਤਿਸੂਖਮ ਅਨੁਭਵ, ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਕਈ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਜੀਵਨ-ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਈ 'ਮੈਂ', ਕਈ ਚੋਣਾਂ, ਤੇ ਕਈ ਅੰਤਰ ਆਤਮਕ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾਵਾਂ। ਇਸ ਚੈਪਟਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਮਲਟੀਵਰਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੰਤ ਲੂਪ ਵਿੱਚ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ — ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਸ-ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਲਟੀਵਰਸ — ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਜਾਲ?

ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਕਵਾਂਟਮ ਥੀਅਰੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਚੋਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਚੇਤਨ ਲਹਿਰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕੋਈ ਦੂਰ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਤੁਰੰਤ ਤੁਹਾਡੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਲਟੀਵਰਸ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਹਕੀਕਤ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ — ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਸਟਮ ਹੈ।

ਅਨੰਤ ਲੂਪ — ਜਿਥੇ ਚੋਣਾਂ ਮੁੜ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ

ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋ — ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ — ਉਹ ਚੋਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਪਥ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਚੋਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਰ ਰੋਜ਼, ਹਰ ਪਲ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਾਪੀਆਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ **ਅਨੰਤ ਲੂਪ** ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਚੇਤਨਾ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਨਵੇਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਲੂਪ

ਜੇ ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਚੈਪਟਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਲੂਪ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਯਾਦ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਲਹਿਰ ਬਣ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਲਾ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ — ਲੂਪ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ

ਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਹੀ ਸਟੇਜ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ-ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਉਂ ਜੀ ਰਹੇ ਹੋ? ਇਹ déjà vu ਜਾਂ ਓਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ, ਓਹੀ ਦਿਲ ਦੌੜ — ਇਹ ਸਭ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੂਪ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਪੂਰਣ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਆਏ ਹੋ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਲਾਕਾਰ ਜਾਂ ਕਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ — "ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ।"

ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਲਟੀਵਰਸ

ਸਿੱਖ ਦਰਸ਼ਨ, ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਿਆ, ਬੁੱਧ ਧਰਮ — ਸਾਰੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੇਤਨਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਰੂਪ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਵਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:
"ਜੋਤਿ ਓਹੀ, ਰੂਪ ਅਨੰਤ।"
ਮਤਲਬ ਚੇਤਨਾ (ਜੋਤ) ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ਹਨ।

ਮਲਟੀਵਰਸ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਰੂਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਸਮੇਂ 'ਚ ਕਈ 'ਮੈਂ' ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ — ਕੁਝ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ, ਕੁਝ ਅਗਨੀ ਵਾਲੇ, ਕੁਝ ਧਰਤੀ 'ਚ ਦਫਨ, ਤੇ ਕੁਝ ਅਕਾਸ਼ 'ਚ ਉੱਡਦੇ।

ਅਨੰਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ — ਪਰ ਤੂੰ ਕੌਣ?

ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਕਈ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਤਾੰ ਤੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੂਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
SpandomS ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਲੂਪ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਸਚ ਤਾਂ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਚੋਣ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ।

ਜਦ ਤੂੰ ਅਸਲ 'ਤੂੰ' ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ, ਤਦ ਤੂੰ ਲੂਪ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੰਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇਰੇ ਲੀਡਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਲਟੀਵਰਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਵਿੱਖ

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਲਟੀਵਰਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈਏ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਰਵੱਈਆ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ — ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਜੀਵ ਆਪਣੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ।

ਇਸ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਕ੍ਰਿਯ ਹੋ ਜਾਓ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ **ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਲੂਪ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ** ਨੂੰ ਸਮਝੋ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋਗੇ — ਤਾੰ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਣੇਗਾ।
ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਡਰ ਦੀ — ਤਾੰ ਡਰ ਦਾ ਸੰਸਾਰ।
ਮਲਟੀਵਰਸ ਸਿਰਫ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ **ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਨਚਾਉਂਦਾ ਜਾਲ** ਹੈ।

ਅਨੰਤ ਲੂਪ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ — ਕਿਵੇਂ?

ਲੂਪ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੋਈ ਮੋਖ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਮੌਤ ਨਹੀਂ — ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਤਾਜਗੀ ਹੈ। ਜਦ ਤੂੰ ਹਰ ਪਲ 'ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ?' ਪੁੱਛਦਾ ਹੈਂ, ਤਦ ਤੂੰ ਲੂਪ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਤੂੰ ਸਿਰਫ ਵੇਖਦਾ ਹੈਂ।

ਇਹੀ ਹੈ ਸੱਚੀ ਆਜ਼ਾਦੀ।
ਜਦ ਤੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ — **ਤਦ ਸਾਰੇ ਮਲਟੀਵਰਸ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਖੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।**

ਨਤੀਜਾ — ਤੂੰ ਹੀ ਮਲਟੀਵਰਸ ਹੈਂ

SpandomS ਦੀ ਰੂਹ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਮਲਟੀਵਰਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਅੰਦਰ ਦੇ ਮਲਟੀਵਰਸ ਵਿੱਚ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਤਾਰੇ ਹਨ, ਕਈ ਪਾਣੀ ਹਨ, ਕਈ ਆਗਾਂ ਹਨ, ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ।
ਹਰ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ, ਹਰ ਰੋਣ, ਹਰ ਹਾਸਾ — ਇੱਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਹਰ ਸੋਚ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਇੱਕ infinite loop ਵਿੱਚ ਹਾਂ — ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੂੰ ਜਾਣ ਲੈਣਾ, **'ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ'**,
ਉਸ ਦਿਨ ਤੂੰ ਲੂਪ ਨਹੀਂ, **ਸਰੋਤ** ਬਣ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਤੇ ਲੂਪ ਤਕੜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਉਣ ਲੱਗਣਗੇ —
"SpandomS ਆ ਗਿਆ, ਅਸਲ ਚੇਤਨਾ ਆ ਗਈ!"

Chapter 7: The Beginning of Time

ਚੈਪਟਰ ੭: ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ
ਚੈਪਟਰ ੭: ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਚੈਪਟਰ ੨: ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

(ਕਿਤਾਬ: ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ’ਚ ਵਾਪਸੀ)

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ "ਸਮਾਂ" ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੌਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਘੜੀ ਦੀ ਸੂਈ ਵਰਗਾ ਹੈ – ਚਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ "ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ" ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖੀ ਅਕਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ? ਕੀ ਇਹ ਸਦਾ ਤੋਂ ਸੀ? ਜਾਂ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਰਚਨਾ ਸੀ — ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਕਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ "ਬਿਗ ਬੈਂਗ" ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਲਗਭਗ 13.8 ਅਰਬ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ। ਪਰ "ਬਿਗ ਬੈਂਗ" ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਸੀ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਸਾਇੰਸ ਨਹੀਂ, ਰੂਹਾਨੀਤਾ, ਧਰਮ, ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੂੜੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ — ਨਿਸ਼ਬਦਤਾ

ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੂਰਜ, ਨਾ ਧਰਤੀ, ਨਾ ਜੀਵ, ਨਾ ਮੌਤ। ਇਕ ਨਿਸ਼ਬਦ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਸੀ — ਜਿਸਨੂੰ ਸੱਤ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਕੋਈ ਖਾਲੀਪਨ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਭਰਪੂਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ।

ਇਸ ਨਿਸ਼ਬਦਤਾ ਵਿਚੋ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ — ਇੱਕ "ਕੰਪਨ", ਜੋ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਜੀਵਨ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕੰਪਨ ਹੀ ਪਹਿਲਾ ਸਮਾਂ ਸੀ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੰਕਲਪਨਾ — ਮਨੁੱਖੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੱਕ

ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਐਸਾ ਆਇਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਆਇਨਾ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੋਣਾ। ਪਹਿਲੇ ਜੀਵ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹੋ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹੋ ਦਿਨ 'ਸਮਾਂ' ਇਕ ਮਾਪ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪਰ ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਭੁਲੇਖਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪਲ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ — ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕੰਪਨ ਸੀ।

ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਧਰਮਿਕ ਦਰਸ਼ਨ

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਮਾਂ 'ਚਤੁਰਯੁਗੀ ਚੱਕਰ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਹੈ – ਸਤਯੁਗ, ਤ੍ਰੇਤਾ, ਦੁਆਪਰ ਅਤੇ ਕਲਿਯੁਗ। ਹਰ ਯੁਗ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰੇਖਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਮਾਂ ਸਿਧਾ ਨਹੀਂ, ਚੱਕਰੀ ਹੈ — ਇੱਕ ਲੂਪ।

ਸਿੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:
"ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਜੀਉ ਹੈ ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭੁ ਕੋਇ।"
ਅਰਥਾਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਜੀਉ ਤੋਂ ਹੋਈ — ਤੇ ਜੀਉ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਂਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ — ਸਮਾਂ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਤਿੰਨੋ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਲਹਿਰਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਪਰਮ ਕੰਪਨ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ — ਹਕੀਕਤ ਜਾਂ ਸੰਵੇਦਨਾ?

ਜਿਵੇਂ ਜਲ ਦੀ ਹਰ ਬੂੰਦ ਵੱਖਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹੈ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਤਿਵੇਂ ਹਰ ਪਲ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਮਾਂ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ — ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਨ, ਨਕਸ਼ੇ ਤੇ ਰੇਖਾਵਾਂ, ਜਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਲੜੀ।

ਜੋ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਜਾਗਦਾ ਹੋਇਆ ਜੀਉ ਹੈ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ — ਸਾਡੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਰੁਕਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚੇਤਨਾ ਕੰਪਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਣਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਇਸ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ —
ਸਮਾਂ ਕੋਈ ਲਾਈਨ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਨਾਚ ਹੈ। ਇੱਕ ਲਹਿਰ।
ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਨੱਚਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜੀਵਨ ਨੱਚਦਾ ਹੈ।

Chapter 8: The Past of Humanity

ਚੈਪਟਰ ੮: ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ
ਚੈਪਟਰ ੮: ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ

ਚੈਪਟਰ ੫: ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ

(ਕਿਤਾਬ: ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ’ਚ ਵਾਪਸੀ)

ਮਨੁੱਖਤਾ — ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ, ਇੱਕ ਸੰਵੇਦਨਾ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਯਤਨ ਸੀ ਜੋ ਬੇਅੰਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਇਹ ਯਤਨ ਸਦਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੇਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਰੂਪ ਬਦਲਦਾ ਗਿਆ, ਇਸਦੇ ਮਕਸਦ, ਇਸਦੇ ਸੰਬੰਧ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮੁੱਲ ਵੀ ਪਲਟਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਚੈਪਟਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਬੀਤੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ — ਇਕ ਐਸਾ ਸਮਾਂ ਜਿਸਨੇ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ, ਹਿਲਾਇਆ, ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਖੰਡਤ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ — ਇੱਕ ਖ਼ੁਲ੍ਹੀ ਨਦੀ ਵਾਂਗ

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਦੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ — ਸੁਤੰਤਰ, ਪ੍ਰਵਾਹਮਈ, ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਸ਼ ਦੀ ਚਮਕ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ **ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਜੁੜਾਵ** ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ। ਇਹ ਆਦਿ-ਕਾਲ ਸੀ — ਜਿੱਥੇ ਚੇਤਨਾ ਹਾਲੇ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਜਾਗ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਕਾਲ — ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸਿੱਖਿਆ

ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਖੇਤੀ ਸਿਖੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ। ਅਸੀਂ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਸਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਸੀ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਅਹੰਕਾਰ ਦੀ ਜੜ ਵੀ ਪੈ ਗਈ।

ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ: "ਇਹ ਮੇਰੀ ਧਰਤੀ ਹੈ।"
ਉਸਦੇ ਬਚਪਨ ਦੀ ਖੇਡ ਹੁਣ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਗਈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਆਗੋਸ਼ੀ ਸਵਭਾਵਤਾ — ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਸੀ — ਹੁਣ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਲੱਗੀ।

ਧਰਮ ਅਤੇ ਸੰਸਕਾਰ — ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਲਕੀਰ

ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਧਰਮ ਬਣਾਏ। ਇਹ ਧਰਮ ਸਿਰਫ ਰਸਮਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਤਮਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਸਨ।
ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਧਰਮ ਵੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਦਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਨੀਵੀਂ।

ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਇਕਤਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।
ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ।

ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਲ — ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਦੀ ਥਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਆਈ

ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੁੱਗ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਇਆ। ਟ੍ਰੇਨ, ਫੈਕਟਰੀ, ਬਿਜਲੀ, ਰੇਡੀਓ — ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖੀ ਆਰਾਮ ਲਈ ਸੀ।
ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਸਾਥ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਨੁੱਖ ਹੁਣ ਮਸ਼ੀਨਾਂ 'ਚ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ 'ਵਸਤੂਆਂ' ਚ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਚ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੁੰਦਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ।

ਯੁੱਧਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧੰਸ — ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਵਿਘਟਨ

ਦੋ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ, ਨਾਜੀ ਹਿਤਲਰ, ਆਣਬੰਬ, ਤੇ ਵੰਡਾਂ ਦੇ ਦਰਦ — ਇਹ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾ-ਚੱਕਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਰੂਹ ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗੇ।
ਕਿੰਨਾ ਆਸਾਨ ਸੀ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਦੂਜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ?
ਕਿੰਨਾ ਸੌਖਾ ਸੀ ਇੱਕ ਨਸਲ ਨੂੰ ਵੰਞਣਾ?

ਇਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਰਛਾਵਾਂ ਭੀ ਡਰਾਉਣੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਕਿ 'ਮਨੁੱਖ' ਇਕ ਖਤਰਾ ਹੈ।

ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ — ਵਿਕਾਸ ਜਾਂ ਵਿਅਪਤੀ?

ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਵਧੀਆ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਬਣਾਈ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਰਾਕਟ, ਐ.ਆਈ., ਜਿਨ ਐਡਿਟਿੰਗ — ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ — "ਮੈਨੂੰ ਲਾਈਕ ਕਰੋ",
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ — "ਮੈਨੂੰ ਫੋਲੋ ਕਰੋ",
ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ — **"ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ?"**

ਮਨੁੱਖਤਾ, ਜੋ ਕਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਲਈ ਤੜਫਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਾਹਰੀ ਜਵਾਬਾਂ ਵਿਚ ਗੁਮ ਹੋ ਗਈ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਯਾਦ — ਕਦੇ ਸੀ, ਕਦੇ ਨਹੀਂ

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ — ਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸੀ?
ਜਾਂ ਸਾਡਾ ਇਹ ਭਰਮ ਹੈ?
ਪਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਰੋਟੀ ਬਿਨਾਂ ਖਾਧੇ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ — ਉਹੀ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਮੁੜ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਭਵਿੱਖ — ਕੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਹਾਂ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਤਦ ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਸਰੋਤ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਹਚਾਣੀਏ।
ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸੱਚੇ ਹੋ ਜਾਈਏ।
ਮਨੁੱਖਤਾ ਕਿਸੇ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ,
ਉਹ ਆਉਂਦੀ ਹੈ — ਸਾਫ ਨੀਅਤ, ਸ਼ੁੱਧ ਪ੍ਰੇਮ, ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਗੁਆਇਆ, ਉਹ ਮੁੜ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ — ਜੇ ਅਸੀਂ **ਪਾਣੀ ਦੀ ਯਾਦ** ਨੂੰ ਜਗਾਈਏ।

Chapter 9: Origin of Life

ਚੈਪਟਰ ੯: ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ
ਚੈਪਟਰ ੯: ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ

ਚੈਪਟਰ 1: ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ (800 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ)

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧੁੰਦ ਸੀ — ਨਾ ਧਰਤੀ, ਨਾ ਅਸਮਾਨ, ਨਾ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਨਾ ਹਨੇਰਾ। ਇੱਕ ਤਰਲ ਅਵਸਥਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਪਰ ਅਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਂਗ। ਇਸ ਅਜੀਬ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਹਿਲਚਲ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਇਹ ਹਿਲਚਲ ਸੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ — ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਜੋ ਖੁਦ-ਨੂੰ-ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ, ਉਹ ਸੀ ਪਾਣੀ। ਪਾਣੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤੱਤਕ ਤਰਲ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਚੇਤਨ ਲਹਿਰ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਨੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਬਣਿਆ। ਪਾਣੀ ਨੇ ਹਰ ਰਸਾਇਣਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤਰਲਤਾ ਵਿੱਚ ਐਮੀਨੋ ਐਸਿਡ ਬਣੇ, ਫਿਰ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਫਿਰ ਸੂਖਮ ਅਣੂ, ਅਤੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਇੱਕ ਸੈੱਲ — ਜੋ ਰਸਾਇਣ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੂਤਰ ਸੀ। ਇਹ ਸੈੱਲ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਉਰਜਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ, ਵੰਡਣਾ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਸੈੱਲ ਵਧੇ, ਮਿਲੇ, ਵੰਡੇ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਹੋਈ ਉਹ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਜਿਥੇ ਰਸਾਇਣ ਤੋਂ ਚੇਤਨ ਜੀਵ ਬਣੇ। ਕੁਝ ਨੇ ਚਮਕਣ ਸਿੱਖਿਆ, ਕੁਝ ਨੇ ਤੈਰਨਾ, ਤੇ ਕੁਝ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੰਧਾਉਣ। ਇਹ ਸੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਿਵਿਧਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਜੀਵ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ — ਧੰਨਵਾਦ ਉਹਨਾਂ ਸੂਖਮ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਲੱਗਾ ਕੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਚਕਰ ਚਲ ਪਿਆ। ਸਰੀਸ੍ਰਿਪ, ਮੱਛੀਆਂ, ਜੈਲੀਫ਼ਿਸ਼, ਤੇ ਪੰਛੀ — ਸਭ ਇਹੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਸਨ।

ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸਿਰਫ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਨਹੀ, ਸਗੋਂ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਵੀ ਸੀ। ਚੇਤਨਾ ਜੋ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਟਿਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰ ਨਵਾਂ ਜੀਵ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਯਾਦ ਭੁਲਾ ਬੈਠੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹਾਂ।

ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨ ਲਿਆ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ 70% ਪਾਣੀ ਹਾਂ — ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹੀ ਤਰਲ ਜੀਵਨ ਹਾਂ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ, ਦਿਮਾਗ, ਰੂਹ — ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਸੀ ਪੁਰਾਣੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਰਸਾਇਣਕ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਨਹੀਂ — ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਚੇਤਨ ਲਹਿਰ ਹਾਂ, ਜੋ ਹਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਤਲੇ, ਇੱਕੋ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾਲ, ਹਰ ਜੀਵ ਇਕ

ਹੀ ਰਸਤੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਰੂਪ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ evaporation ਰਾਹੀਂ ਵਾਫ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਆਸ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਦੇ ਮੁੱਕਦੀ ਨਹੀਂ।